

6. Historio de lingvokonstruado

Ofta demando, kiom da artefaritaj lingvoj, respektive planlingvaj projektoj/planlingvoj ekzistas, estis relative bone respondebla ĝis la apero de interreto; ekde tiam la nombro de novaj projektoj eksplode kreskis. Ekz. la bibliografio de Stojan (1929) enhavis ĉ. 350 projektojn, la klasikulo Drezen (1939, reeldono 1991) nomis 467 projektojn, la bibliografio de Duliĉenko (1990) entenis 912 registritajn projektojn, konstruitajn ĝis la jaro 1973. Diversaj interretaj portaloj registris inter 1000 kaj 2000 projektoj por diversaj celoj ĝis la fino de la 20-a jc. Laŭ sobra pritakso do ekzistus pli ol mil projektoj/planlingvoj kreitaj por internacia komunikado, kun tendenco kreskanta.

6.1. Unuaj konataj projektoj

Kvankam oni scias, ke la ideo de la komuna interlingvo estas tre malnova, ekzistas nur malmultaj indikoj pri la lingvokonstruado antaŭ la 17-a jarcento. Svagaj informoj ekzistas pri la provo de *Lucius Claudius Galenus* (Galeno de Pergamo) el la 2-a jarcento. Galeno estis grekdevena, vivis en la jaroj 129–200, studis en Pergamo kaj Aleksandrio, estis persona kuracisto de la imperiestro Marko Aurelio kaj filozofo, aŭtoro de kelkcent verkoj pri medicino, natursciencoj kaj filozofio. Lian projekton inspiris la eldiro de Platono, ke la plej granda donaco por la homaro estus komuna lingvo. La unua konata mencio troviĝas tamen nur en 1658 en naturscienca–medicina verko de Gulielmus Pison, kiu okupiĝis pri la verko de Galeno.

Iomete pli da scioj oni havas pri „nekonata lingvo” de teologino *Hildegard de Bingen* (1098–1178), kromnomata «reja Sibilo», kiun nunaj interret-lingvemuloj eĉ alnomas «patronino de kriptologoj kaj interlingvistoj». Hildegard apartenis al la eklezia elito de la 12-a jc., estis magistrino, mistikulino kaj teologino, multflanka en artoj (poezio, dramoj, muzikaj komponaĵoj, psalmoj k.s.), rekonata en medicino kaj naturkuracado, precipe aprezata pro siaj filozofiaj kaj teologiaj verkoj kun integra koncepto de universo. Ŝi pritraktis naturon kun ĝis tiam nekutima scienca objektiveco, malkovradis efikojn de kuracplantoj kaj ŝtonoj, ŝiaj biografiaj atribuis al ŝi ankaŭ miraklojn. Ŝi estis proklamita sanktulino kaj doktorino de katolika eklezio.

Hildegard devenis de malgrand-nobela familio de Bermershein (verŝajna familia nomo estis „von Stein”). Jam kiel infano ŝi havis viziojn. Okjara ŝi eniris monaĥinejon ĉe Disibodenberg sub protekto de magistrino Jutta von Sponheim, kiu instruis ŝin. Dum junaĝo evoluis ŝia klarvideco. En 1114 ŝi eniris la ordenon de benediktaninoj kaj post la morto de Jutta en 1136 estis elektita magistrino. Kiam ŝi havis 42 jarojn, ŝi havis vizion pri profunda senco de sanktaj libroj kaj tiam iu mistera voĉo ordonis al ŝi priskribi tion. Ŝi komencis verki sian „*Liber scivias Domini*” (Libro de scio pri la vojoj de Sinjoro, aŭ: scivias = sciu vojojn) kun la helpo de monako Volmar, kiu notis ŝiajn eldirojn kaj perfektigis ŝian latinon. Helpe de aŭtoritata teologo Bernardo de Clairvaux, ŝia verko atingis la papon Eŭĝenon la Trian, kiu, post kontrolo fare de speciala komisiono, aprobis ŝian agadon. En 1148 ŝi fondis monaĥinejon en Rupertsberg apud Bingen, kie ŝi plene dediĉis sin al verkado. En siaj vizioj ŝi malkovradis misterojn de religio, kosmo kaj homo. Ŝiaj